

Piimaveiste jõudluskontrolli sündmuste elektroonilise andmevahetuse juhend

EPJ

November 22, 2016

Sündmuste esitamise võimalused

Loomaomanik saab piimaveiste jõudluskontrolli andmeid esitada Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-le (EPJ) kolmel erineval viisil:

1. pabervormidel,
2. otse (*online*) internetirakenduse Vissuke abil,
3. elektroonilisel kujul failidena.

Siinkohal kirjeldame üksikasjalikult neist võimalustest viimast - failide moodustamise formaate ja failide saatmist EPJ serverile. Faili kujul saab esitada olulisemate jõudluskontrolli sündmuste - kontroll-lüpside, kinnijätmistele, väljaminekute, poegimiste ja paaritamise andmeid. Ennekõike on see võimalus mõeldud lüpsiplatsi- või farmiprogrammi kasutatavatele loomaomanikele.

Failide moodustamise formaadid

Sündmustest tuleb kõigepealt moodustada CSV (*Comma Separated Value File Format*, komaga eraldatud väljadega formaat) failid, juhindudes järgmistest üldpõhimõtetest:

- Väljade eraldajaks võib olla semikoolon, koma või TAB.
- Kuupäevad peavad olema kujul pp.kk.aaaa, (näiteks 24.02.2003, või 24.2.2003) või pp/kk/aaaa (näiteks 2/6/2003). Aastaarv võib olla ka kahekohaline (pp.kk.aa või pp/kk/aa).

- Robotlüksil esitatakse kuupäevad koos kellaaajaga kujul pp.kk.aaaa hh24:mi, näiteks 31.10.2007 22:05. Murdarvude kümnenderaldajaks peaks olema soovitatavalt punkt. Kui väljade eraldajaks kasutatakse semikoolonit, siis võib kümnenderaldajaks kasutada koma.
- Fail peab algama kohe andmetega, s.t. esimesele reale mitte panna veerunimesid. Tühje ridu ei või failis olla.
- Ühes failis võivad olla vaid ühte tüüpi sündmused.
- Failinimi võib olla suvaline.
- Farmi ja grupi koodi võib enamasti täitmata jätta. Vajadus neid täita on siis, kui EPJ-le on vaja teatada looma uuest farmi/grupi koodist.
- Lehma identifikaatorina võib kasutada nii looma karjasisest inventari numbrit kui ka registrinumbrit. Viimasel juhul jäetakse riigi täheline ISO kood ära.
- Kellaajad kontroll-lüpsi andmetes märgitakse kujul tunnid:minutid, näiteks 12:35 või 9:05 või 09:05.

Kontroll-lüpsi andmeformaad

Täpsemalt, veerud peavad olema täidetud järgnevalt:

1. on kontroll-lüpsi kirje tunnus ja see on alati 8;
2. loomaomaniku jõudluskontrolli kood;
3. farmi kood;
4. grupi kood;
5. lehma inv. või registrinumber;
6. lüpsikordade arv – 1, 2 või 3. Ütleb, mitu korda päevas antud lehma lüpstakse;
7. kontroll-lüpsi tegemise kuupäev;
8. proovikasti number;
9. proovi number kastis;

10. piimakogus kümnendik kg täpsusega. Sisaldab tavaliselt lehma 24h piimtoodangut. Alternatiivmeetodi MRM(*Multiple Regression Method*) kasutamise korral sisaldab see veerg selle lüpsi piimakogust, millest võeti piimaproov;
11. haige lehma puhul märkida veergu 1. Tavaliselt jääb tühjaks;
12. see ja järgnevad veerud täidetakse vaid alternatiivsete kontroll-lüpsi meetodite kasutamisel. Selles veerus teatatakse, millal võeti piimaproov:

H – hommikul,

L – lõuna ajal,

Õ – õhtul;

13. proovivõtmisele eelneva lüpsi tegemise aeg;
14. proovivõtmise kellaeg;
15. lüpsikiirus.¹

Kokkuvõtlikult – loomaomanikul on võimalik kasutada kolme erinevat kontroll-lüpsi tegemise skeemi:

Traditsiooniline – igal kontroll-lüpsil mõõdetakse piimakogus ja võetakse proportsionaalselt piimale ka piimaproov. Veergu 6 pannakse 1|2|3 ja veergu 10 pannakse lehma 24h piimatoodang. Veerud 12–14 jäävad tühjaks.

MRM – veergu 6 pannakse 2, veergu 10 proovivõtmise korra kontroll-lüpsi piim, veergu 12 läheb H või Õ. 13 veergu panna proovivõtmisele eelneva lüpsi aeg ja 14. veergu läheb proovivõtmise kontroll-lüpsi aeg. Näiteks, kui proov võeti hommikul – H, siis 13. veerus on eelmise lüpsi aeg(õhtuse lüpsi aeg) ja 14. veerus on hommikuse lüpsi kellaeg.

Kolmekordne alternatiivlüps – veergu 6 läheb 3, veergu 10 läheb lehma 24h piimatoodang, veergu 12 läheb L, veergu 13 läheb hommikuse lüpsi kellaeg ja veergu 14 läheb lõunase lüpsi kellaeg.

---

¹Lüpsikiirus omab mõtet vaid 1 laktatsiooni 60-90 päeva kontroll-lüpsi andmete esitamisel. Teistel juhtudel lüpsikiirust võib anda, kuid seda ei kasutata.

Näide MRM andmete esitamisest:

8;1617;;1;1111255;2;19.10.2007;473;1;10.0;;Õ;2:05;14:15;2.6
8;1617;;1;1295870;2;19.10.2007;473;2;21.6;;Õ;2:05;14:15
8;1617;;1;1514087;2;19.10.2007;473;3;15.6;;Õ;2:05;14:15;1.9
8;1617;;1;1772593;2;19.10.2007;473;4;22.7;;Õ;2:05;14:15;2.2

Näide 3X alternatiivmeetodi esitamisest:

8,888,2,2,1100464,3,01.10.2007,1605,1,44.1,,L,04:00:00,12:00:00,2.2
8,888,2,2,1201338,3,01.10.2007,1605,2,46.0,,L,04:00:00,12:00:00
8,888,2,2,1202106,3,01.10.2007,1605,3,50.1,,L,04:00:00,12:00:00

Kontroll-lüpsi andmeformaad robotlüpsil

Iga lehma kohta täidetakse 14. numbrist koosnev andmerida:

1. on alati 88, mis on KL andmeformaadi tunnuseks robotlüpsil;
2. loomaomaniku jõudluskontrolli kood;
3. farmi kood;
4. grupi kood;
5. lehma inventari või registrinumber;
6. kontroll-lüpsi suhtes üleelmise lüpsi aeg²;
7. kontroll-lüpsi suhtes eelmise lüpsi aeg;
8. kontroll-lüpsi suhtes eelmise lüpsi piimakogus;
9. kontroll-lüpsi aeg;
10. piimakogus kontroll-lüpsil;
11. proovikasti number;
12. proovi number;
13. haige tunnus{1 | tühi};
14. 24 tunni piimakogus;

---

²6,7 ja 9 veerus olevate aegade formaadid on pp.kk.aaaa hh24:mi

Kinnijätmise andmeformaad

---

15. lüpsikiirus.³

Näide kontroll-lüpsi andmete esitamisest robotlüpsil⁴:

88;9876;1;;5371991;31.10.2007 10:01;31.10.2007 22:05;18,6;01.11.2007
09:18;18,5;1727;1;0;38,3

88;9876;1;;5520589;31.10.2007 16:09;31.10.2007 22:50;14,0;01.11.2007
09:31;20,0;1727;2;0;48,4

88;9876;1;;4818991;31.10.2007 13:10;01.11.2007 01:42;14,5;01.11.2007
09:40;11,1;1727;3;0;28,6

Kinnijätmise andmeformaad

1	2	3	4	5	6
5	Kood	Farm	Grupp	LehmaID	Kinnijätmise kuupäev

Näide kinnijätmise andmete esitamisest:

5,1556,3,24,2611372,19.09.2007

5,1556,3,24,4201533,20.09.2007

5,1556,3,24,3201633,20.09.2007

5,1556,3,24,526310,20.09.2007

Lüpsikiiruse andmeformaad

1	2	3	4	5
89	Kood	Lehma registrinumber	Kuupäev	Lüpsikiirus

Näide lüpsikiiruse andmete esitamisest:

89,12345,2611372,11.05.2011,2.1

89,12345,4201533,10.05.2011,1.9

89,12345,526310,10.05.2011,2.5

Lehmade väljamineku andmeformaad

1	2	3	4	5	6	7
7	Kood	Farm	Grupp	LehmaID	VM kuupäev	Põhjus

kus väljamineku põhjused on järgmised:

---

³Lüpsikiirus omab mõtet vaid 1 laktatsiooni 60-90 päeva kontroll-lüpsi andmete esitamisel. Teistel juhtudel lüpsikiirust võib anda, kuid seda ei kasutata.

⁴ühe lehma andmed on siin kahel real

- 21 – elusmüük,
- 22 – vanus,
- 23 – madal toodang,
- 24 – udara vead,
- 25 – udara ja nisade traumad,
- 26 – mastiit,
- 27 – sigimisprobleemid,
- 28 – günekoloogilised haigused,
- 29 – abort,
- 30 – raske poegimine,
- 31 – jäsemete vead,
- 32 – jäsemete traumad,
- 33 – jäsemete haigused,
- 34 – ainevahetushaigused,
- 35 – poegimishalvatus,
- 36 – seedeelundite haigused,
- 37 – hingamiselundite haigused,
- 38 – nakkushaigused,
- 39 – muud traumad,
- 40 – kadumine,
- 41 – õnnetusjuhtum,
- 42 – halb iseloom,
- 43 – halb lüpstavus,
- 44 – muud põhjused.

Näide väljamineku andmete esitamisest:

7,1556,3,6,1554915,20.09.2007,35

7,1556,3,6,2169972,24.09.2007,42

7,1556,3,8,3542583,24.09.2007,22

Noorloomade väljamineku andmeformaad

See on täiendavalt lisatud võimalus 2013. a.!

1	2	3	4	5	6	7	8	9
71	Kood	Farm	Grupp	LoomaID	1 3	VM kuupäev	Põhjused	Kaal

kus 6. veerus peab andma 1 - lehmiku, 3 - pulliku jaoks ja kus väljamineku põhjused on järgmised:

- 50 – põhikarja minek,
- 51 – elusmüük,
- 52 – sigimisprobleemid,
- 53 – abort,
- 54 – jäsemete haigused,
- 55 – ainevahetushaigused,
- 56 – seedeelundite haigused,
- 57 – hingamiselundite haigused,
- 58 – nakkushaigused,
- 59 – välimiku vead,
- 60 – traumad,
- 61 – kadumine,
- 62 – õnnetusjuhtum,
- 63 – muud põhjused,
- 64 – nuumveise realiseerimine lihaks,
- 65 – vasikas lihatootmiseks.

Näide noorloomade väljamineku andmete esitamisest:

71,1234,, ,1353,3,18.06.2013,54,145

71,1234,, ,2169972,1,24.05.2013,58

71,1234,, ,3542583,3,24.04.2013,65,22

Poegimise andmeformaad

Lehma kohta täidetakse järgmised andmed:

1. sisaldab poegimise kirje tunnust ja on alati 60;
2. omaniku jõudluskontrolli kood;
3. farmi kood;
4. grupi kood;
5. lehma inventari või registrinumber;
6. tunnus:
  - PG–poegimine,
  - AB–abort;
7. poegimise/abordi kuupäev;
8. poegimise kulg:
  - 0 või jäta tühjaks – normaalne,
  - 1 – abi,
  - 2 – veterinaarne abi,
  - 3 – keisrilõige;
9. see on lehmiku tunnus. Täida ainult lehmiku poegimisel/abordil ja pane *;
10. täida ainult lehmiku poegimisel, kui looma inventari number muutus;

Veerud 11 kuni 28 on ette nähtud kuni kolme vasika andmete andmiseks. Iga vasika kohta täidetakse kuus välja:

1. sugu:

- EL** elus lehmik,
- EP** elus pullik;
- SL** surnultsündinud lehmik;
- SP** surnultsündinud pullik;

2. vasika inventari number, täita ainult elusatele vasikatele;
3. Selle võib nagu varemgi rahumeeli tühjaks jätta, siis ei muutu midagi. Andes aga selles väljas vasika registrinumbriga, moodustatakse selle põhjal ka märgistamise kirje Vissukese PRIA märkmikku. Registrinumbriga esitamise põhimõtted on samad nagu märgistamise andmete esitamisel Vissukeses – anna registrinumbriga unikaalne numbriline osa. Näiteks, registrinumbriga EE0010023099 korral peaks sobima 10023099, 23099 kui ka 2309! Märgistamise kuupäev pannakse samaks poegimise kuupäevaga. Kui see ei sobi, siis saab seda PRIA märkmikus või ePRIAs, kus mugavam on, muuta. Ärge unustage mõne aja möödudes, kui poegimise andmed on EPJs töödeldud, logida ID-kaardi või mobiil_ID kaudu Vissukesesse ja toimetada need ePRIAsse.
4. väärarendi korral 1, muidu jätta tühjaks;
5. vasika suuruse hinnang:
  - V** väike,
  - K** keskmine,
  - S** suur;
6. vasika kaal.

Näide andmete esitamise kohta:

60,2345,,122,PG,12.12.2007,,*,245,EP,12,23099,,V,30,EP,45,,1,V
60,2345,,32456,AB,12.12.2007,,*
60,2345,,112,PG,12.12.2007,,,,EL,123,6538,,V
60,2345,,343,AB,12.12.2007

Selgitused:

1. reas on antud lehmiku 245 poegimine. Inventari number muutub 122-ks. Sündis kaks väikseks hinnatud elusat pullvasikat, kusjuures teine neist on väärarenditega. Esimesele vasikale on antud ka kaal – 30 kg.

2. reas on antud lehmiku abort.
3. reas on lehma 112 poegimine. Sündis väike eluslehmik.
4. reas on lehma 343 abort.

Paaritamise andmeformaad

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9	Kood	Fm	Gr	L M	Loom	Kp1	Kp2	Tehnik	Pull

See on sündmus, mida saab anda nii lehmadele (veerg 6 on L) kui lehmikutele (veerg 6 on M). Käest paaritamise korral antakse üks kuupäev veerus 7, vaba-paaritamise korral antakse kuupäevade vahemik veergudes 7 ja 8. Pane tähele, et loomaomanik ei saa anda seemendamisi – seemendamise andmeid korraldab aretusühistu.

Kaalumise andmeformaad

See võimalus on lisatud juunis 2013. Kaalumise andmete jaoks oli seni kasutusel vaid Datamarsi formaad, millest lähtuvalt tekitasime täiendava võimaluse. Pane tähele, et looma saab anda ainult registrinumbriga ja seega sobib see formaad nii lehmade kui ka noorloomade kaalud esitamiseks.

1	2	3	4	5
33	Kood	Registri number	Kuupäev	Kaal

Näide andmete esitamise kohta:

33,1234,13771188,07.05.2013,435
33,1234,11948513,07.05.2013,456
33,1234,11948520,07.05.2013,442

Tiinuse katsumise andmeformaad

Tiinuse katsumise andmete jaoks oli seni kasutusel vaid Datamarsi formaad, millest lähtuvalt tekitasime täiendava võimaluse. Pane tähele, et looma saab anda ainult registrinumbriga ja seega sobib see formaad nii lehmade kui ka noorloomade kaalud esitamiseks.

1	2	3	4	5
39	Kood	Registri number	Kuupäev	+ - ?

Näide andmete esitamise kohta:

39,1234,13771188,07.07.2013,+
39,1234,11948513,07.07.2013,-
39,1234,11948520,07.07.2013,?

Failide moodustamise võimalustest

Kõige lihtsam viis failide tegemiseks on kasutada mingit tekstiredaktorit, näiteks Notepad. Faili nime võib vabalt valida, näiteks kinnijätte sisaldava faili jaoks võiks nimi olla kj1205.csv (2005 aasta detsembri kinnijätud komaga eraldatud formaadis).

Enne tegelike andmete saatmist katsetage andmevahetust fiktiivsete andmetega. Proovifailid tehke olematute lehmade kohta – siis võite rahulikult andmete saatmist EPJ serverile testida. Fiktiivsete kinnijättude, poegimiste, väljaminekute ja paaritustega on lihtne – need saate Vissuke abitabelist ise ära kustutada. Fiktiivsete kontroll-lüpsi kirjade tegemisel kasutage lisaks olematute loomade numbritele ka olematut proovikasti numbrit, näiteks 9999. Kontroll-lüpsi andmete töötlemise omapäraks on see, et jäädakse ootama piimaproovide vastuseid ja kuna kasti 9999 andmed ei jõua kunagi töötlemisse, siis ei jõua edasisse töötlusse ka kontroll-lüpsi andmed. Erinevalt teistest sündmustest ei saa te fiktiivseid kontroll-lüpsi kirjeid ise kustutada. Failide moodustamisel võib olla abi tabelarvutusprogrammide nagu MS Excel, OpenOffice.org Calc . Need võimaldavad salvestada andmeid CSV formaadis. Praktikas on mõnel pool õnnestunud kasutada skeemi Lüpsiplatsi-, farmiprogramm→Excel→CSV.

Failide saatmise juhend

Faili saatmiseks valige Vissuke menüüst Sündmused→Failivahetus→Saamine, milles tuleb täita kaks sammu:

1. Valige oma arvutist sündmusfail. Seda saab teha kas arvuti kaustu sirvides **Browse...** nupule vajutades, või etteantud lahtrisse täieliku failinime kirjutamises. Vajutage **Kinnitus** nupule.
2. Kui andmed on formaalselt õiged, siis kuvatakse etteantud sündmusfail tabeli kujul ja küsitakse, mis edasi teha. Kui informatsioon näib korrektne, siis vajutage nuppu **Serverile**, kui andmed näivad moonunud, siis vajutage **Tühista** see fail. Kui aga andmefailiga on midagi lahti, siis kuvatakse üksikasjalik vigade kirjeldus ja fail tervikuna tunnistatakse kõlbmatuks – ka õiged read ei lähe peale.

EPJ DATAMARS andmeformaadid

DATAMARS abil saab registreerida lehmade kinnijätu ja väljamineku, emasloomade tiinuse kontrolli ja paaritamise andmed, ja loomade kaalumise andmed. Looma saab identifitseerida vaid elektroonilise kõrvamärgi lugemise kaudu, s.t. käsitsi looma inventari- ega registrinumbrit ei saa sisestada.

Kinnijätmise DATAMARS andmeformaadid

1	2	3	4
5	[Kood]	EID	Kinnijätmise kuupäev

Siin [Kood] tähistab omaniku EPJ koodi ja nurksulgudes on see näidatud sellepärast, et selle võib täielikult ära jätta. Datamarsi andmehoives on tülikas igas reas EPJ koodi anda, see võetakse võrdseks Vissukese omanikuga. Kinnijätmise andmete esitamise näites on 1. ja 3. reas EPJ kood andmata, 2. reas on see antud. Sarnaselt kinnijätmise andmete esitamisega on ka ülejäänud Datamars andmeformaatides EPJ koodi käsitus sarnane

Näide andmete esitamise kohta:

```
[5|A0000000233000002378701|05042011]
[5|12345|A0000000981039811118638|05042011]
[5|A0000000999000000667566|05042011]
```

Väljamineku DATAMARS andmeformaadid

1	2	3	4	5
7	[Kood]	EID	VM kuupäev	Põhjus

kus väljamineku põhjused on samad, mis tavaformaadi korral

Näide väljamineku andmete esitamisest:

```
[7|A0000000981039811118638|04032011|34]
[7|12345|A0000000981039811112134|04032011|16]
```

Tiinuse kontrolli DATAMARS andmeformaadid

1	2	3	4	5
39	[Kood]	EID	TK kuupäev	+ - ?

kus +,-,? esitavad vastavalt tiinet, mittetiinet ja kahtlast TK tunnust

Näide TK andmete esitamisest:

[39|12345|A0000000233000002378701|06042011|+]

[39|A0000000233000002378756|06042011|?]

[39|12345|A0000000233000002378800|06042011|-]

Paaritamise DATAMARS andmeformaad

1	2	3	4	5	6	7
9	[Kood]	Loom	Kp1	Kp2	Tehnik	Pull

Käest paaritamise korral antakse üks kuupäev veerus 4, vabapaaritamise korral antakse kuupäevade vahemik veergudes 4 ja 5. Pane tähele, et loomao-manik ei saa anda seemendamisi – seemendamise andmeid korraldab are-tusühistu.

Näide paaritamise andmete esitamisest:

[9|12345|A0000000233000002378711|01012011|04042011|1234|123457]

[9|A0000000233000002378711|04042011||1234|123456]

Kaalumise DATAMARS andmeformaad

1	2	3	4	5
33	[Kood]	EID	Kuupäev	Kaal

Näide kaalumise andmete esitamisest:

[33|A0000000981039811118638|04032011|234]

[33|A0000000981039811111234|04032011|68]